

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO 2007 M. SPALIO 31 D. DEKRETO NR. 1K-1143 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRIIMTO LIETUVOS RESPUBLIKOS ASMENŲ, SLAPTA BENDRADARBIAVUSIŲ SU BUVUSIOS SSRS SPECIALIOSIOMIS TARNYBOMIS, REGISTRACIJOS, PRISIPAŽINIMO, ĮSKAITOS IR PRISIPAŽINUSIŲJŲ APSAUGOS ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMO GRAŽINIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI PAKARTOTINAI SVARSTYTI“ 2 STRAIPSNIO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2008 m. vasario 22 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Egidijaus Kūrio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Vytauto Sinkevičiaus, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo atstovams Seimo nariams Kęstučiui Čilinskui, Egidijui Klumbiui,

suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Prezidento atstovams Respublikos Prezidento patarėjams Česlovui Atkočiaiui, Aušrai Rauličkytei, Mildai Vainiutei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2008 m. vasario 20 d. išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 02/08 pagal pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo 2007 m. gruodžio 21 d. nutarime Nr. X-1411 „Dėl kreipimosi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą ištirti, ar Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekreto Nr. 1K-1143 2 straipsnis neprieštarauja Konstitucijai“ išdėstytą prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m.

spalio 31 d. dekreto Nr. 1K-1143 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo priimto Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo gražinimo Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti“ 2 straipsnis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5, 71, 72, 84 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

1. Pareiškėjas – Seimas 2007 m. gruodžio 21 d. priėmė nutarimą Nr. X-1411 „Dėl kreipimosi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą ištirti, ar Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekreto Nr. 1K-1143 2 straipsnis neprieštarauja Konstitucijai“ (toliau – ir Seimo 2007 m. gruodžio 21 d. nutarimas Nr. X-1411), kuriuo Konstitucinio Teismo paprašė ištirti, ar Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekreto Nr. 1K-1143 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo priimto Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo gražinimo Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti“ (toliau – ir Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekretas Nr. 1K-1143) 2 straipsnis neprieštarauja Konstitucijos 5, 71, 72, 84 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Šis pareiškėjo – Seimo prašymas „Valstybės žiniuose“ buvo oficialiai paskelbtas 2008 m. sausio 5 d. (Žin., 2008, Nr. 2-56); Konstituciniame Teisme jis gautas 2008 m. sausio 7 d.

2. Konstitucinis Teismas 2008 m. sausio 8 d. sprendimu „Dėl pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo 2007 m. gruodžio 21 d. nutarime Nr. X-1411 „Dėl kreipimosi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą ištirti, ar Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekreto Nr. 1K-1143 2 straipsnis neprieštarauja Konstitucijai“ išdėstyto prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekreto Nr. 1K-1143 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo priimto Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo gražinimo Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti“ 2 straipsnis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsniui, 71 straipsniui, 72 straipsniui, 84 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, priėmimo“ priėmė minėtą pareiškėjo – Seimo prašymą.

3. Konstitucinio Teismo pirmininko pranešimas apie minėto prašymo priėmimą 2008 m. sausio 12 d. buvo oficialiai paskelbtas „Valstybės žiniuose“ (Žin., 2008, Nr. 5-175). Nuo tos dienos iki bus paskelbtas Konstitucinio Teismo nutarimas šioje konstitucinės justicijos byloje minėto Respublikos Prezidento dekreto 2 straipsnio galiojimas yra sustabdytas.

II

Pareiškėjo – Seimo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

Respublikos Prezidentas 2007 m. spalio 31 d. dekretu Nr. 1K-1143, nepateikęs pasiūlymų (pastabų) ar papildymų dėl Seimo priimto ir Respublikos Prezidentui pateikto pasirašyti Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo (toliau – Įstatymas), grąžino jį Seimui pakartotinai svarstyti, be kita ko, nurodęs, kad Seimo Pirmininkas, pažeisdamas Lietuvos Respublikos Seimo statutą ir Konstitucijoje įtvirtintą įstatymų leidybos proceso stadijų seką, 2007 m. spalio 26 d. Įstatymą Respublikos Prezidentui perdavė pasirašyti nesulaukęs Seimo Etikos ir procedūrų komisijos išvadų dėl 30 Seimo narių (daugiau kaip 1/5 visų Seimo narių) motyvuotame rašte nurodytų Seimo statuto pažeidimų, jų nuomone, padarytų priimant Įstatymą. Taigi Respublikos Prezidentas nurodė ne Įstatymo turinio ar priėmimo Seime procedūros, bet Seimo Pirmininko darbo trūkumus. Pareiškėjo – Seimo nuomone, Konstitucijoje nustatyti Respublikos Prezidento įgaliojimai motyvuotai grąžinti Seimui įstatymą pakartotinai svarstyti neapima Respublikos Prezidento teisės kontroliuoti procedūras, kurios vyksta Seime po įstatymo priėmimo. Respublikos Prezidentas, grąžindamas Įstatymą Seimui pakartotinai svarstyti dėl to, kad, jo nuomone, Seimas priimdamas Įstatymą pažeidė įstatymo priėmimo procedūras, viršijo savo įgaliojimus. Be to, Respublikos Prezidentas, grąžindamas Įstatymą Seimui pakartotinai svarstyti, nepateikė Įstatymo pataisų ar papildymų.

III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Respublikos Prezidento atstovų Č. Atkočaičio, A. Rauličkytės, M. Vainiutės rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštarauja Konstitucijos 5, 71, 72, 84 straipsniams, konstituciniam teinės valstybės principui. Suinteresuoto asmens – Respublikos Prezidento atstovų pozicija grindžiama šiais argumentais.

1. Respublikos Prezidento įgaliojimus daugeliu atvejų įmanoma įgyvendinti tik vadovaujantis valdžių padalijimo, tarpusavio priklausomumo ir pusiausvyros principais, nes jie yra susiję su kitų valstybės institucijų įgaliojimais. Seimas turi išskirtinius konstitucinius įgaliojimus leisti įstatymus, o Respublikos Prezidentas – įgaliojimus motyvuotai grąžinti Seimui jo priimtą įstatymą pakartotinai svarstyti (Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalis). Respublikos Prezidentas turi pareigą, grąžindamas įstatymą Seimui pakartotinai svarstyti, pateikti tokio sprendimo motyvus, tačiau jo teisės motyvuotai grąžinti įstatymą Seimui pakartotinai svarstyti neriboja jokie „konkretūs pagrindai“, šie pagrindai gali būti labai įvairūs. Be to, Respublikos Prezidentas, kilus motyvuotoms abejonėms dėl pateikto pasirašyti įstatymo atitikties Konstitucijai pagal normų turinį, reguliavimo apimtį, formą ar Konstitucijoje nustatytą priėmimo, pasirašymo, paskelbimo ar įsigaliojimo tvarką, ne tik

gali, bet ir privalo grąžinti įstatymą Seimui pakartotinai svarstyti. Seimas, įvertinęs tokio grąžinimo motyvus, gali su jais sutikti ir jiems pritarti arba nesutikti ir pakartotinai daugiau kaip 1/2 visų Seimo narių balsų dauguma pritarti ankstesniam savo sprendimui.

2. Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekreto Nr. 1K-1143 1 ir 2 straipsniai yra neatsiejami vienas nuo kito: 1 straipsnyje nurodyti Įstatymo grąžinimo Seimui pakartotinai svarstyti motyvai – argumentai ir įrodymai, o 2 straipsnyje, atsižvelgiant į šiuos argumentus ir įrodymus, konstatuojama, kad Įstatymas yra grąžinamas Seimui pakartotinai svarstyti.

IV

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti Seimo Pirmininko V. Muntiano, Seimo Etikos ir procedūrų komisijos pirmininko pavaduotojo J. Juozapaičio rašytiniai paaiškinimai.

V

1. Konstitucinio Teismo posėdyje pareiškėjo – Seimo atstovai Seimo nariai K. Čilinskas, E. Klumbys iš esmės pakartojo savo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus, taip pat pateikė papildomus paaiškinimus.

2. Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Respublikos Prezidento atstovai Č. Atkočaitis, A. Rauličkytė, M. Vainiutė iš esmės pakartojo savo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

1. Pareiškėjas – Seimas prašo ištirti, ar Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekreto Nr. 1K-1143 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo priimto Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo grąžinimo Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti“ 2 straipsnis neprieštaruoja Konstitucijos 5, 71, 72, 84 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Iš pareiškėjo – Seimo prašymo argumentų matyti, kad jam kilo abejonių dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties: ne visam Konstitucijos 5 straipsniui, bet tik šio straipsnio 1 daliai, kurioje nustatyta, kad „valstybės valdžią Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas“, ir 2 daliai, kurioje nustatyta, kad „valdžios galias riboja Konstitucija“; ne visam Konstitucijos 71 straipsniui, bet tik šio straipsnio 1 dalies nuostatai „Respublikos Prezidentas Seimo priimtą įstatymą ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo <...> motyvuotai grąžina Seimui pakartotinai svarstyti“; ne visam Konstitucijos 72 straipsniui, bet tik šio straipsnio 2 dalies nuostatai „Pakartotinai Seimo apsvarstytas įstatymas laikomas priimtu, jeigu buvo priimtos Respublikos Prezidento teikiamos pataisos ir papildymai <...>“; ne visam Konstitucijos 84 straipsniui, bet tik šio

straipsnio nuostatai „Respublikos Prezidentas <...> 24) <...> Seimo priimtus įstatymus <...> grąžina <...> Seimui Konstitucijos 71 straipsnyje nustatyta tvarka“.

3. Seimas 2007 m. spalio 11 d. priėmė Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymą. Trisdešimt Seimo narių 2007 m. spalio 18 d. motyvuotu raštu kreipėsi į Seimo Pirmininką dėl, jų manymu, priimant Įstatymą padarytų Seimo statuto pažeidimų. Šis kreipimasis Seimo Etikos ir procedūrų komisijoje buvo gautas 2007 m. spalio 19 d. ir turėjo būti svarstomas komisijos 2007 m. spalio 25 d. posėdyje, tačiau posėdis neįvyko nesusirinkus pakankamai komisijos narių. Šiai komisijai nepateikus išvadų dėl minėtų galimai padarytų Seimo statuto pažeidimų, Seimo Pirmininkas 2007 m. spalio 26 d. perdavė Įstatymą pasirašyti Respublikos Prezidentui.

4. Respublikos Prezidentas 2007 m. spalio 31 d. išleido dekretą Nr. 1K-1143, kuris įsigaliojo nuo pasirašymo dienos. Šiame Respublikos Prezidento dekrete *inter alia* nustatyta:

„1 straipsnis.

Susipažinęs su Lietuvos Respublikos Seimo priimtu Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymu Nr. X-1292 (toliau – Įstatymas), pateiktu pasirašyti ir oficialiai skelbti,

konstatuoju:

Lietuvos Respublikos Seimo, kaip Tautos atstovybės, konstitucinė prigimtis lemia jo ypatingą vietą valstybės valdžios institucijų sistemoje ir jo funkcijas bei kompetenciją. Lietuvos Respublikos Seimas – tai valstybės valdžios institucija, vykdanči įstatymų leidžiamąją valdžią. Seimo įgaliojimai yra nustatyti ne tik Konstitucijoje, bet ir įstatymuose. Kai kuriais atvejais tai, kad tam tikri Konstitucijoje įtvirtinti Seimo įgaliojimai gali būti sukonkretinti įstatymais, yra nurodyta tiesiogiai Konstitucijoje. Konstitucijos 69 straipsnio 1 dalis numato, kad „Įstatymai Seime priimami laikantis įstatymo nustatytos procedūros“. Konstitucijos 76 straipsnyje nustatyta, kad Seimo struktūrą ir darbo tvarką nustato Seimo statutas, taip pat tai, kad Seimo statutas turi įstatymo galią. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra ne kartą nurodęs: „Kaip įgyvendindamas Konstitucijoje tiesiogiai įtvirtintą teisę įstatymais sukonkretinti savo tam tikrus konstitucinius įgaliojimus, taip ir įstatymais nustatydamas tokius savo įgaliojimus, kurie nėra *expressis verbis* nurodyti Konstitucijoje, Seimas yra saistomas Konstitucijos. Tai, kad leisdamas įstatymus Seimas yra saistomas Konstitucijos, taip pat savo paties išleistų įstatymų, yra esminis konstitucinio teisinės valstybės principo elementas.“

Lietuvos Respublikos Seimo statuto dvidešimt trečiasis skirsnis reglamentuoja įstatymo projekto priėmimo Seimo posėdyje procedūrą. Įstatymo projekto priėmimo Seimo posėdyje procedūra apima ir galimybę sustabdyti įstatymo pasirašymą, jei kyla pagrįstų abejonių, jog priimant įstatymą buvo

padaryta Seimo statuto pažeidimų. 160 straipsnis numato:

„1. Kol priimtas įstatymas neperduotas pasirašyti Respublikos Prezidentui, Seimo Pirmininkas, komitetas ar ne mažiau kaip 1/5 Seimo narių gali motyvuotu raštu kreiptis į Seimą dėl, jų manymu, priimant tą įstatymą padarytų Seimo statuto pažeidimų.

2. Jeigu yra gautas toks kreipimasis, Etikos ir procedūrų komisija ne vėliau kaip per 5 darbo dienas turi pateikti Seimui išvadas ir pasiūlymus.

3. Kol Etikos ir procedūrų komisija nepateikė savo išvadų, Seimo Pirmininkas neperduoda įstatymo pasirašyti Respublikos Prezidentui.

4. Jei Etikos ir procedūrų komisija konstatuoja, jog buvo šiuurkščiai pažeista įstatymų leidybos procedūra ar kitos svarbios šio statuto nuostatos ir tai lėmė Seimo sprendimą, Seimas balsuoja, ar pripažinti netekusiu galios, ar palikti galioti ginčijamą įstatymą.

5. Jeigu Seimas šiuo atveju pripažįsta ginčijamą įstatymą netekusiu galios, jo projekto svarstymas paprastai kartojamas nuo tos stadijos, kai buvo padarytas pažeidimas.“

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra nurodęs: „Įstatymų leidybos procesas – tai visuma juridiskai reikšmingų veiksmų, būtinų, kad būtų priimtas įstatymas, ir atliekamų tam tikra griežta logine ir laiko seka. Visuotinai pripažintos yra šios pagrindinės įstatymų leidybos proceso stadijos: įstatymų leidybos iniciatyvos teisės realizavimas, įstatymo projekto svarstymas, projekto priėmimas, priimto įstatymo promulgavimas ir įsigaliojimas. Tik pasibaigus vienai stadijai nuosekliai prasideda kita stadija. Minėta nuosekli įstatymų leidybos proceso stadijų seka iš esmės yra įtvirtinta ir Lietuvos Respublikos Konstitucijoje: įstatymų leidybos iniciatyvos teisės realizavimas – 68 straipsnyje, įstatymų priėmimas – 69 straipsnyje, įstatymų promulgavimas ir įsigaliojimas – 70-72 straipsniuose.“

Lietuvos Respublikos Seimas 2007 m. spalio 11 d. priėmė Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymą. 2007 m. spalio 18 d. 30 Seimo narių (daugiau kaip 1/5) motyvuotu raštu kreipėsi į Seimą dėl, jų manymu, priimant šį įstatymą padarytų Seimo statuto pažeidimų. Nors Seimo statuto 160 straipsnio 3 dalis numato, kad „kol Etikos ir procedūrų komisija nepateikė savo išvadų, Seimo Pirmininkas neperduoda įstatymo pasirašyti Respublikos Prezidentui“, Seimo Pirmininkas 2007 m. spalio 26 d. Įstatymą perdavė pasirašyti Respublikos Prezidentui, nors Etikos ir procedūrų komisija ir nepateikė savo išvadų, t. y. nors dar buvo nebaigta įstatymo priėmimo stadija. Tuo buvo pažeistas Seimo statutai ir Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų leidybos proceso stadijų seka bei iš jos kylantis reikalavimas, kad tik pasibaigus vienai įstatymų leidybos stadijai prasideda kita stadija.

2 straipsnis.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalimi, gražinu Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti Lietuvos Respublikos asmenų,

slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymą Nr. X-1292.“

5. Seimas 2007 m. lapkričio 8 d. posėdyje sprendė, ar Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekretu Nr. 1K-1143 gražintą Įstatymą svarstyti iš naujo, ar jį laikyti nepriimtu. Buvo nuspręsta laikyti Įstatymą nepriimtu.

6. Seimas 2007 m. gruodžio 21 d. priėmė nutarimą Nr. X-1411, kuriuo Konstitucinio Teismo paprašė ištirti, ar Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekretu Nr. 1K-1143 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo priimto Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo gražinimo Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti“ 2 straipsnis neprieštarauja Konstitucijos 5, 71, 72, 84 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

7. Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekretu Nr. 1K-1143 (jo 1 straipsnyje), kuriame išdėstyti Įstatymo gražinimo Seimui pakartotinai svarstyti motyvai, *inter alia* konstatuota, kad Seimo Pirmininkas, perdavęs Įstatymą pasirašyti Respublikos Prezidentui nesulaukęs Seimo Etikos ir procedūrų komisijos išvadų dėl trisdešimties Seimo narių motyvuotame rašte nurodytų Seimo statuto pažeidimų, jų nuomone, padarytų priimant Įstatymą, pažeidė Seimo statuto 160 straipsnį ir Konstitucijoje įtvirtintą įstatymų leidybos proceso stadijų seką, nes dar buvo nebaigta viena iš įstatymo priėmimo stadijų, o tik pasibaigus vienai įstatymų leidybos stadijai prasideda kita.

Pareiškėjo – Seimo manymu, Respublikos Prezidentas, nurodydamas ne Įstatymo turinio ar priėmimo Seime procedūros, bet Seimo Pirmininko darbo trūkumus ir šiuo pagrindu gražindamas Įstatymą Seimui pakartotinai svarstyti, viršijo savo įgaliojimus, be to, nepateikė Įstatymo pataisų ar papildymų. Taigi pareiškėjo prašyme ginčijamas ne motyvų, kuriais Respublikos Prezidentas gražino Seimui Įstatymą pakartotinai svarstyti, tikrumas (t. y. netvirtinama, kad Seimo Pirmininkas, perdavęs Įstatymą pasirašyti Respublikos Prezidentui nesulaukęs atitinkamų Seimo Etikos ir procedūrų komisijos išvadų, nepažeidė Seimo statuto 160 straipsnio ir Konstitucijoje įtvirtintos įstatymų leidybos proceso stadijų sekos), bet tai, kad Respublikos Prezidentas gražino Seimui Įstatymą pakartotinai svarstyti būtent šiuo pagrindu, nors, pareiškėjo manymu, Respublikos Prezidentas to padaryti negalėjo, juo labiau kad jis nepateikė Įstatymo pataisų ar papildymų. Todėl tai, ar priimant Įstatymą buvo padaryti kokie nors Seimo statuto pažeidimai, ir tai, kaip Respublikos Prezidentas juos įvertino, taip pat Seimo statute nustatytas teisinis reguliavimas nėra tyrimo dalykas šioje konstitucinės justicijos byloje.

8. Pagal Konstituciją įstatymų leidybos procese, be Seimo, dalyvauja ir valstybės vadovas – Respublikos Prezidentas. Antai Respublikos Prezidentas pasirašo ir oficialiai paskelbia (promulguoja) Seimo priimtus įstatymus bei turi atidedamojo (santykinio) veto teisę – įgaliojimus motyvuotai gražinti Seimui pakartotinai svarstyti jo priimtą įstatymą; tai yra svarbus konstitucinio

valdžių padalijimo principo aspektas ir papildoma Seimo priimtų įstatymų konstitucingumo garantija (Konstitucinio Teismo 1994 m. sausio 19 d., 2002 m. birželio 19 d. nutarimai). Respublikos Prezidentas turi teisę nepasirašyti Seimo priimto įstatymo ir ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo jį motyvuotai grąžinti Seimui pakartotinai svarstyti (Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalis, 84 straipsnio 24 punktą); tokio grąžinimo motyvai turi būti nurodyti atitinkamame Respublikos Prezidento dekrete (Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalis, 85 straipsnis); Seimas Respublikos Prezidento grąžintą įstatymą gali iš naujo svarstyti ir priimti (Konstitucijos 72 straipsnio 1 dalis); pakartotinai Seimo apsvaistytas įstatymas laikomas priimtu, jeigu buvo priimtos Respublikos Prezidento teikiamos pataisos ir papildymai arba jeigu už įstatymą balsavo daugiau kaip 1/2, o už konstitucinį įstatymą – ne mažiau kaip 3/5 visų Seimo narių (Konstitucijos 72 straipsnio 2 dalis); tokius įstatymus Respublikos Prezidentas privalo ne vėliau kaip per tris dienas pasirašyti ir nedelsiant oficialiai paskelbti (Konstitucijos 72 straipsnio 3 dalis).

Aiškindamas Respublikos Prezidento konstitucinius įgaliojimus įstatymų leidybos procese, Konstitucinis Teismas 2002 m. birželio 19 d. nutarime yra konstatavęs, kad ne vėliau kaip per dešimt dienų po Seimo priimto įstatymo įteikimo atlikti vieną iš Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalyje, 84 straipsnio 24 punkte, 71 straipsnio 2 dalyje nurodytų teisinių veiksnių – arba pasirašyti ir oficialiai paskelbti Seimo priimtą įstatymą (promulgavimo teisė), arba jį motyvuotai grąžinti Seimui pakartotinai svarstyti (atidedamojo veto teisė) – yra Respublikos Prezidento konstitucinė pareiga. Minėtame Konstitucinio Teismo nutarime yra plačiau aptarta situacija, kai Respublikos Prezidentas, nors ir turėdamas konstitucinę pareigą ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo arba pasirašyti ir oficialiai paskelbti Seimo priimtą įstatymą (promulgavimo teisė), arba jį motyvuotai grąžinti Seimui pakartotinai svarstyti (atidedamojo veto teisė), dėl kurių nors priežasčių nei pasirašo ir oficialiai paskelbia Seimo priimtą įstatymą, nei pasinaudoja atidedamojo veto teise.

9. Leidžiant įstatymus, kitus teisės aktus Seimą ir kiekvieną Seimo narį saisto Konstitucija, konstituciniai įstatymai, įstatymai bei įstatymo galią turintis Seimo statutai; Seimo pareiga laikytis Seimo statute apibrėžtų įstatymų priėmimo taisyklių – jo konstitucinė pareiga (Konstitucinio Teismo 1993 m. lapkričio 8 d., 2000 m. spalio 18 d., 2001 m. birželio 28 d., 2002 m. sausio 14 d., 2005 m. sausio 19 d., 2006 m. balandžio 4 d. nutarimai). Negalima ignoruoti jokios Konstitucijoje ir (arba) Seimo statute įtvirtintos įstatymų leidybos proceso stadijos ar įstatymų leidybos taisyklės; būtinybė įstatymus priimti nuosekliai laikantis įstatymų leidybos proceso stadijų ir taisyklių kyla iš Konstitucijos.

Seimo konstitucinė pareiga laikytis minėtų stadijų ir taisyklių reiškia ir tai, kad jeigu pagal Seimo statutą turi būti gaunama vieno iš Seimo struktūrinių padalinių (*inter alia* Seimo komiteto ar komisijos) išvada, konstituciškai nepateisinama būtų tai, kad tokia išvada nepateikiama dėl to, kad toks Seimo struktūrinis padalinys nevykdo šios savo pareigos, vėluoja ją įvykdyti ir pan.; juo labiau

konstituciškai nepateisinama būtų tai, kad toks Seimo struktūrinis padalinys dėl kokių nors priežasčių nesudaromas.

Šiame kontekste pažymėtina, kad esminiai Seimo statute nustatytos įstatymų leidybos procedūros pažeidimai suponuoja, jog yra pažeidžiama ir Konstitucijos 69 straipsnio 1 dalies nuostata, kad įstatymai Seime priimami laikantis įstatymo nustatytos procedūros. Būtent tokios teisinės pozicijos laikomasi Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje (Konstitucinio Teismo 2001 m. birželio 28 d., 2005 m. sausio 19 d. nutarimai).

10. Aiškinant Konstitucijos 71 straipsnio 1 dalies nuostatą „Respublikos Prezidentas Seimo priimtą įstatymą ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo <...> motyvuotai grąžina Seimui pakartotinai svarstyti“ pažymėtina, kad Respublikos Prezidentas atitinkamame dekrete gali nurodyti įvairius motyvus – ne tik teisinius, bet ir ekonominius, politinius, moralinius, tikslingumo, susijusius su Lietuvos valstybės tarptautiniais įsipareigojimais ir kt. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste konstatuotina, kad šie motyvai nebūtinai turi būti susiję su atitinkamo įstatymo turiniu, jie gali būti susiję ir su, Respublikos Prezidento manymu, padarytais įstatymo priėmimo procedūros pažeidimais, *inter alia* su tuo, kad priimdamas tą įstatymą Seimas nesilaikė Konstitucijoje ir (arba) Seimo statute įtvirtintų įstatymų leidybos proceso stadijų ar įstatymų leidybos taisyklių. Tokiais atvejais Respublikos Prezidentas, pasinaudodamas jam Konstitucijos suteikta atidedamojo veto teise, neleidžia atsirasti įstatymui, kuris, jo manymu, gali prieštarauti Konstitucijai pagal joje nustatytą priėmimo tvarką.

Pabrėžtina, kad Respublikos Prezidento motyvai, kuriais remiantis Seimo priimtas įstatymas grąžinamas jam pakartotinai svarstyti, turi būti racionalūs, aiškūs, suprantami. Respublikos Prezidentas, motyvuotai grąžindamas įstatymą Seimui pakartotinai svarstyti, privalo vadovautis tautos gerovės, atsakingo valdymo, pilietiškumo, socialinės darnos, teisingumo, teisės viešpatavimo imperatyvais, kitomis Konstitucijoje įtvirtintomis, jos ginamomis ir saugomomis vertybėmis. Tačiau vien tai, kad Respublikos Prezidento motyvai, kuriais remiantis Seimo priimtas įstatymas grąžinamas jam pakartotinai svarstyti, kieno nors (*inter alia* Seimo narių) gali būti vertinami kaip neteisingi, negali būti dingstis kvestionuoti atitinkamo Respublikos Prezidento dekreto atitiktį Konstitucijai (taip pat ir Konstituciniame Teisme inicijuojant konstitucinės justicijos bylą).

Šiame kontekste pabrėžtina, kad jeigu Seimas nesutinka su Respublikos Prezidento motyvais, kuriais remiantis Seimo priimtas įstatymas buvo grąžintas jam pakartotinai svarstyti Respublikos Prezidentui pasinaudojus savo konstitucine atidedamojo veto teise, Seimas pagal Konstitucijos 72 straipsnio 2 dalį gali įveikti tokį Respublikos Prezidento veto. Pagal Konstituciją Respublikos Prezidento veto Seimo priimtiems įstatymams yra santykinis, o ne absoliutus.

11. Pasinaudodamas atidedamojo veto teise Respublikos Prezidentas gali teikti Seimui pasiūlymus, kaip turėtų būti pataisytas arba papildytas Seimo priimtas, bet Respublikos Prezidento

nepasirašytas įstatymas; šios pataisos ir papildymai turi būti nurodyti Respublikos Prezidento dekrete, kuriuo Seimo priimtas įstatymas motyvuotai gražinamas Seimui pakartotinai svarstyti. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad teikti Seimui pakartotinai svarstyti motyvuotai gražinamo įstatymo pataisas ir papildymus yra ne Respublikos Prezidento konstitucinė pareiga, o teisė (Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19 d. nutarimas).

Kitoks aiškinimas, t. y. aiškinimas, esą Respublikos Prezidentas, motyvuotai gražindamas Seimui pakartotinai svarstyti jo priimtą įstatymą, visais atvejais privalo teikti Seimui pasiūlymus, kaip turėtų būti pataisytas arba papildytas šis įstatymas, reikštų, kad Respublikos Prezidentas yra verčiamas siūlyti taisyti arba papildyti net tokius įstatymus, kuriems apskritai nepritaria ir kuriems prieštarauja ne dėl to, kad juose esama tam tikrų nuostatų, su kuriomis Respublikos Prezidentas nesutinka ir kurios, jo nuomone, turėtų būti pakoreguotos, bet dėl to, kad, Respublikos Prezidento nuomone, visas tas įstatymas yra iš esmės nepriimtinas, nes yra netikslingas, neracionalus, žalingas ir pan. Nepateikdamas jokių pataisų ar pasiūlymų Seimui motyvuotai pakartotinai gražinamam svarstyti įstatymui Respublikos Prezidentas neveikia *ultra vires*.

Pažymėtina, kad jeigu Respublikos Prezidento dekrete, kuriuo motyvuotai Seimui pakartotinai svarstyti gražinamas jo priimtas įstatymas, yra nurodyta Respublikos Prezidento pastabos ir papildymai, pagal Konstitucijos 72 straipsnio 2 dalį Seimas, pakartotinai apsvaustęs tą įstatymą, gali jį vėl priimti daugiau kaip 1/2 visų Seimo narių balsų dauguma (konstitucinį įstatymą – 3/5 visų Seimo narių balsų dauguma). Tačiau Seimas, pakartotinai apsvaustęs tokį įstatymą, gali jį priimti ir mažesne balsų dauguma, kartu priimdamas Respublikos Prezidento pateiktas pataisas ir papildymus. Kita vertus, Konstitucija (taip pat ir 72 straipsnio nuostatos) nedraudžia Seimui, pakartotinai apsvaustę įstatymą, kurį Respublikos Prezidentas vetavo, nei priimti jį minėta absoliučia (kvalifikuota) visų Seimo narių balsų dauguma, nei priimti jį su Respublikos Prezidento pateiktomis pataisomis ir papildymais, bet nuspręsti laikyti tą įstatymą nepriimtu (pavyzdžiui, jeigu jį pakartotinai svarstant išaiškėjo, jog jis turi tokių trūkumų, dėl kurių turi būti toliau tobulinamas ar net apskritai negali būti priimtas).

Pagal Konstituciją tokią galimybę Seimas turi ir tais atvejais, kai Respublikos Prezidento dekrete, kuriuo motyvuotai Seimui pakartotinai svarstyti gražinamas jo priimtas įstatymas, nėra pasiūlymų, kaip turėtų būti pataisytas arba papildytas tas įstatymas. Be to, kaip minėta, tokiais atvejais Seimas pagal Konstitucijos 72 straipsnio 2 dalį gali įveikti Respublikos Prezidento veto.

12. Vadinasi, pareiškėjo – Seimo argumentai, esą Respublikos Prezidentas neturėjo konstitucinių įgaliojimų gražinti Seimui pakartotinai svarstyti jo priimto Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo dėl to, kad, Respublikos Prezidento nuomone, šis įstatymas buvo pateiktas jam pasirašyti pažeidžiant Seimo statuto 160 straipsnį ir Konstitucijoje

įtvirtintą įstatymų leidybos proceso stadijų seką ar kad Respublikos Prezidentas, motyvuotai grąžindamas Seimui pakartotinai svarstyti šį įstatymą, turėjo dar teikti Seimui pasiūlymus, kaip turėtų būti pataisytas arba papildytas šis Seimo įstatymas, nėra pagrįsti Konstitucijos nuostatomis, taip pat ir tomis, kurios yra nurodytos pareiškėjo – Seimo prašyme, būtent Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalimis, 71 straipsnio 1 dalies nuostata „Respublikos Prezidentas Seimo priimtą įstatymą ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo <...> motyvuotai grąžina Seimui pakartotinai svarstyti“, 72 straipsnio 2 dalies nuostata „Pakartotinai Seimo apsvaistytas įstatymas laikomas priimtu, jeigu buvo priimtos Respublikos Prezidento teikiamos pataisos ir papildymai <...>“, 84 straipsnio nuostata „Respublikos Prezidentas <...> 24) <...> Seimo priimtus įstatymus <...> grąžina <...> Seimui Konstitucijos 71 straipsnyje nustatyta tvarka“, konstituciniu teisinės valstybės principu. Tokie argumentai ignoruoja oficialią konstitucinę doktriną, išdėstyta *inter alia* Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 19 d. nutarime.

13. Atsižvelgiant į nurodytus argumentus darytina išvada, kad Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekreto Nr. 1K-1143 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo priimto Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo grąžinimo Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti“ 2 straipsnis neprieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 71 straipsnio 1 dalies nuostatai „Respublikos Prezidentas Seimo priimtą įstatymą ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo <...> motyvuotai grąžina Seimui pakartotinai svarstyti“, 72 straipsnio 2 dalies nuostatai „Pakartotinai Seimo apsvaistytas įstatymas laikomas priimtu, jeigu buvo priimtos Respublikos Prezidento teikiamos pataisos ir papildymai <...>“, 84 straipsnio nuostatai „Respublikos Prezidentas <...> 24) <...> Seimo priimtus įstatymus <...> grąžina <...> Seimui Konstitucijos 71 straipsnyje nustatyta tvarka“, konstituciniam teisinės valstybės principui.

14. Minėta (šio Konstitucinio Teismo nutarimo nustatomosios dalies I skyriaus 3 punkte), kad nuo 2008 m. sausio 12 d., kai „Valstybės žiniose“ buvo oficialiai paskelbtas Konstitucinio Teismo pirmininko pranešimas apie Seimo 2007 m. gruodžio 21 d. nutarime Nr. X-1411 išdėstyto prašymo priėmimą, iki bus paskelbtas Konstitucinio Teismo nutarimas šioje konstitucinės justicijos byloje Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekreto Nr. 1K-1143 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo priimto Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo grąžinimo Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti“ 2 straipsnio galiojimas yra sustabdytas.

15. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 26 straipsnio (2003 m. spalio 28 d. redakcija) 3 dalį tais atvejais, kai Konstitucinis Teismas, išnagrinėjęs bylą, priima nutarimą, kad ginčijamas aktas

neprieštarauja Konstitucijai, Konstitucinio Teismo pirmininkas tuoj pat apie tai oficialiai paskelbia šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka; šiame Konstitucinio Teismo pirmininko pranešime *inter alia* nurodoma tai, kad nuo minėto Konstitucinio Teismo nutarimo paskelbimo dienos atstatomas sustabdytojo akto galiojimas.

16. Nurodytas Respublikos Prezidento dekretas – tai vienkartinio (*ad hoc*) taikymo teisės aktas, kuriuo buvo įgyvendinta Respublikos Prezidento atidedamojo veto teisė. Konstatuotina, kad šio teisės akto tikslas – būtent tai, kad atitinkamas Seimo priimtas įstatymas (Respublikos Prezidentui jo nepasirašius ir oficialiai nepaskelbus, taigi šiam įstatymui neįsigaliojus) būtų pakartotinai svarstomas Seime, – yra įgyvendintas. Minėta, kad Seimas sprendė, ar Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekretu Nr. 1K-1143 grąžintą Įstatymą svarstyti iš naujo, ar jį laikyti nepriimtu, ir nusprendė jį laikyti nepriimtu.

Todėl Konstitucinio Teismo pirmininko pranešimas apie minėto Respublikos Prezidento dekreto 2 straipsnio galiojimo atstatymą, kuris turi būti oficialiai paskelbtas vykdant Konstitucinio Teismo įstatymo 26 straipsnio (2003 m. spalio 28 d. redakcija) 3 dalį, negali būti traktuojamas kaip naikinantis ar kitaip paneigiantis tą Seimo sprendimą.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 31 d. dekreto Nr. 1K-1143 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo priimto Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo grąžinimo Lietuvos Respublikos Seimui pakartotinai svarstyti“ 2 straipsnis (Žin., 2007, Nr. 114-4636) neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius

Toma Birmontienė

Egidijus Kūris

Kęstutis Lapinskas

Zenonas Namavičius

Ramutė Ruškytė

Vytautas Sinkevičius

Romualdas Kęstutis Urbaitis